

Boekbespreking

S. SEGAL, Een vegetatie-onderzoek van de hogere waterplanten in Nederland. — Wetensch. Meded. K.N.N.V. nr. 57, april 1965. 80 pag. Prijs f 4,—, voor leden K.N.N.V. f 3,50.

Hoewel — of juist omdat — dit werkje voor de meeste amateurs en zeker voor de „gemiddelde natuurliefhebber” te moeilijk zal zijn, voorziet het zeker in een grote behoefte. Samenvattende, maar niet oppervlakkige studies over een bepaalde groep vegetaties als deze, die de problemen helder stellen en ook de methodiek van onderzoek overzichtelijk behandelen, zijn in ons land zeldzaam. Voor watervegetaties bestond iets dergelijks in het geheel niet; dit voor ons waterrijk land wel zeer vreemde hiaat is thans gelukkig opgevuld.

De studie behandelt na een inleiding achtereenvolgens: groei- en levensvormen; oecologie; watertypen; structuur en successie; methodiek van de vegetatieanalyse; criteria voor een synsystematiek; indelingen van waterplantengemeenschappen; een herindeling van waterplantengemeenschappen; een summary; en een 12 blz. beslaande literatuurlijst.

Een en ander berust voor een groot deel op uitvoerig, meestal zeer recent, ten dele ongepubliceerd onderzoek van de schrijver en zijn leerlingen, doch ook met de overige binnen- en buitenlandse literatuur is voldoende rekening gehouden. De nieuwe indeling van groei- en levensvormen, gebaseerd op systemen van Luther en du Rietz, is naar het oordeel van recensent zeer gelukkig en is als een goede stimulans voor verder oecologisch onderzoek te beschouwen. In het heldere en relatief uitvoerige (25 pag.) overzicht van de oecologie zijn niet alleen de afzonderlijke factoren behandeld, doch wordt terecht de nadruk gelegd op hun wisselwerking en op het belang van de factor tijd: de vele en vaak snelle schommelingen in het milieu vereisen periodiek onderzoek. Terecht wordt veel aandacht besteed aan de betekenis van de kwel als milieufactoor.

Iets minder gelukkig is de behandeling van het ook wel zeer moeilijke onderwerp „watertypen”: een goede limnologische typologie is nu eenmaal nog niet gevonden en de auteur had hiervoor te weinig plaatsruimte ter beschikking. Zeer te waarderen zijn de originele en duidelijke benadering van de structuur, de successie en de analytische methodiek, waarin ook de recente oecologische patroontheorie van Van Leeuwen wordt betrokken. Bij de syntaxonomische beschouwingen leidt een en ander er toe, dat de auteur als object voor zijn classificatie niet kiest de vegetatie van een watermassa van bodem tot oppervlak, maar de verschillende synusia (étages) binnen die massa, omdat de structurele en oecologische samenhang tussen deze lagen zoveel geringer is dan bij landvegetaties. De consequentie van dit standpunt is de opstelling van vele nieuwe hogere eenheden, zoals de klassen Ceratophylletea, Utricularietea en Stratiotetea; de doelmatigheid hiervan zal in de toekomst moeten blijken.

Over ieder boek valt weer een nieuw boek te schrijven, maar dat is niet de taak van de recensent. Daarom slechts enkele kritische opmerkingen.

In het overzicht van de verschillende associaties wordt niets over de verspreiding gezegd en worden door elkaar wel resp. niet in Nederland voorkomende associaties vermeld, hetgeen in strijd is met de titel van het boek en dus verwarrend werkt. Het schema ter vergelijking van de diagnostische waarde van verschillende groepen soorten op p. 50 is helaas onduidelijk uitgevallen, doordat niet blijkt welke relatie de woorden „sociatie” en „associatie” tot de overige inhoud van dit schema hebben. Op dezelfde bladzijde wordt ten onrechte (en ook in strijd met het direct voorafgaande) gesteld, dat associaties enz. speciale gevallen van het begrip „consortium” zijn. Hier worden „consortium” en „coenon” verward. De (op zichzelf uitstekende) figuren (tekeningen van planten) zijn in een werkje van dit niveau overbodig, behalve de fraaie en verhelderende schema's op blz. 40—41.

Slotsom: een belangrijke aanwinst voor de oecologische en vegetatiekundige literatuur in ons land. Het boekje zou in ieder geval in handen moeten komen van iedere student, die „bijzondere plantkunde” als hoofd- en nevenrichting voor zijn doctoraal examen kiest. V. Westhoff